

Historische Kring Baerne

*Historische Canonroute 26,8 km
(verkort 16,4 km)*

Deze route door Baarn wordt u gratis aangeboden door de Historische Kring Baerne. Hiermee hopen we bewoners en bezoekers te verrassen met de vele karakteristieke en historisch waardevolle elementen van Baarn. De Historische Kring Baerne hoopt dat wandelaars hier goed mee uit de voeten en in de benen kunnen.

De serie routes van de Historische Kring Baerne bestaat uit de thema's:

- 1. Serres (7 km)*
- 2. Torentjes (7,0 km)*
- 3. Koetshuizen (9,2 km / 15,6 km)*
- 4. Rijksmonumenten (9,2 km)*
- 5. Gemeentelijke monumenten (3,5 km)*
- 6. Beelden (5,2 km)*
- 7. Religie (9,2 km)*
- 8. Literair (9,2 km)*
- 9. Lage Vuursche (15 km)*
- 10. Canonroute (16,4 km / 26,8 km)*

Bron: Duizend jaar Baarn, geschiedenis van een Eemlands dorp van circa 1000 tot circa 2000, Historische Kring Baerne, 2014

	LA=linksaf RA=rechtsaf RD=rechtdoor Rode cijfers worden onderaan toegelicht	Start: De Generaal
1	RD Van Heutzlaan oversteken	Van Heutzlaan
2	RD Marielaan	
3	LA Julianalaan, residentie Prins Hendrikpark	Toren Badhotel
4	RA Prins Bernhardlaan 3	Florence Grove
5	RD Prins Bernhardlaan 2 op driesprong	Euxina
6	RA Prinses Carolinalaan	
7	RA Prinses Marielaan Polyhymnia	koetshuis
8	RD Bruglaan links over	Kippenbruggetje
9	LA Gerrit van der Veenlaan	
10	RA Wilhelminalaan	
11	LA Emmalaan	Wilhelminavijver
12	RD Emmalaan 7	Welgelegen
13	RA De Beaufortlaan 4	Helvetia
14	LA Waldeck Pymontlaan	
15	RD Jacob van Lenneplaan	
16	LA Dillenburglaan op kruispunt	Villa Viletta
17	RA Amsterdamsestraatweg 55	Buitenzorg
18	LA Ravensteinselaan	
19	RA Groeneveld	Kasteel Groeneveld
20	RA Groeneveld langs de moestuin	
21	Links te zien op de rotonde van de Amsterdamsestraatweg	Concentrische schillen
22	RA Amsterdamsestraatweg	Greenfield's
23	LA over parkeerplaats Greenfield's	
24	RA Chopinlaan	
25	LA Van Heemstralaan	
26	RD Eemnesserweg 97	Courbe Voie
27	Er tegenover links	Rusthoek
28	RA Molenweg	
29	LA Steijnlaan	
30	RA Nassaulaan	
31	LA Bothalaan	
32	LA Sophialaan	watertoren
33	RA Van der Heijdenlaan	
34	RA Oude Utrechtseweg	Koetshuis Hoog Wolde
35	LA Gerrit van der Veenlaan	
36	LA om het Stationsplein	NS-station
37	RD Koningsweg	
38	LA Prins Hendriklaan	
39	RA Nieuwstraat	

40	RD Dalweg	
41	LA d'Aulnis de Bourouilllaan	
42	RA Zandvoortweg	
43	LA Mauvestraat	
44	RA Israëlsstraat	
45	RA Apolstraat	
46	RA Mesdagplein	Rode Dorp: Mesdagplein
47	RA Veldheimweg	Rode Dorp: Marisstraat
48	LA Zandvoortweg	
49	LA Kerkstraat 19	Nicolaaskerk
50	RD Eemstraat oversteken	
51	RD Faas Eliaslaan 9	Schoonoord
52	LA Tromplaan	
53	RA Van Galenlaan	
54	RA Heemskerklaan	Wintertuin
55	Achter de Wintertuin ligt het	Cantonspark
56	LA Faas Eliaslaan	
57	RA Javalaan	Canton
58	RA Bosstraat	
59	LA Brink	Paard
60	Brink	Pauluskerk
61	Brink	Wilhelminabank
62	Brink	Schoutenhuis
63	RD Laanstraat	
64	LA Oranjestraat	Torenzicht/Quatrebras
65	RD Stationsweg	koetshuis
66	LA Javalaan	Peking
67	RA Torenlaan	
68	RD bij spoorovergang	De Naald
69	RA Praamgracht	Praamgracht
70	Verkorte route: vanaf hier RA voor het paleis langs terug naar De Generaal	Paleis Soestdijk
71	LA en RA bij verkeerslichten	
72	RD Park Vredenhof	
73	RA Jachthuislaan	tolhuis
74	RD en RA fietspad Biltseweg	
75	RD Biltseweg 70 tegenover 't Spiehuis	Pijnenburg
76	RD Biltseweg	Koetshuis Pijnenburg
77	RA Embranchementweg	
78	RA Vuurse Steeg	
79	RD Dorpsstraat Lage Vuursche	
80	Links Slotlaan 1, niet zichtbaar	Kasteel Drakenstein
81	RA Hoge Vuurscheweg	Stulpkerk
82	RD Zevenlindenweg	grafheuvels

83	RA Hilversumsestraatweg	
84	RD Amsterdamsestraatweg oversteken	
85	RD Generaal Van Heutszlaan rechts	Grote Kom
86	RD bij spoorovergang is het startpunt	

Achtergrondinformatie Canonroute

1	<p><i>De Generaal Van Heutszlaan is genoemd naar generaal J.B. van Heutsz (1841-1924). Deze was van 1898 tot 1904 militair gouverneur van Atjeh op Noord-Sumatra en van 1904 tot 1909 Gouverneur-Generaal van Nederlands Indië. De rechte laan heette eerst Oranjeboomschen straatweg omdat de laan naar de Oranjeboom leidde die aan de Amsterdamsestraatweg stond.</i></p> <p><i>Tussen 1733 en 1744 was dit een van de drie wegen die aangelegd werden door W.G. Deutz langs en buiten zijn landgoed De Eult. De Oranjeboomschen straatweg was net als de Torenlaan gericht op de kerktoren van Baarn aan De Brink. De andere richting gaat naar de kerk in Lage Vuursche.</i></p>	
3	<p><i>Op 1 mei 1887 werd watergeneesinrichting annex badhotel in het Prins Hendrikpark geopend. Dit moest een trekpleister van nationale allure worden voor de verdere ontwikkeling van Baarn. Kuuroorden waren destijds erg in trek bij de bovenlaag van de Nederlandse bevolking. Het hotel werd voor 100.000 gulden ontworpen door architect Berlage. Het hotel werd door een grote brand vrijwel volledig verwoest. Bij de verbouwing is alleen de torenpartij blijven staan, in de nieuw gebouwde vleugels kwamen appartementen.</i></p>	
11	<p><i>Toen de villaverkoop van het Wilhelminapark tegenviel werd in 1890 een grote vijver gegraven. Op de vijver kon worden geroeid en geschaatst.</i></p>	
19	<p><i>Begin achttiende eeuw liet de Franse hugenoot Mamuchet in de bossen van Baarn het buitenverblijf 'Groeneveld' bouwen, met naast het hoofdgebouw een koetshuis, orangerie en boerderij, omringd door een Franse parktuin. Ongeveer dertig jaar later liet Pieter Cornelis Hasselaer, Indiëvaarder en burgemeester van Amsterdam, zijvleugels aanbouwen en moestuinen aanleggen. Eind 18e eeuw werd de tuin herschapen in een Engels landschapspark.</i></p>	
21	<p><i>Concentrische Schillen is een replica van het werk van de kunstenaar Maurits Cornelis Escher. Van 1941 tot 1970 woonde en werkte Escher in Baarn. In het honderdste geboortjaar van Escher, in 1998, werd het beeld onthuld.</i></p>	
26	<p><i>De uitspanning Greenfields wordt al in 1614 vermeld onder de naam De Kromme Elleboog. Later wordt het ook De Vier Heemskinderen genoemd. Tegenover het pand stond een tolhuisje. In 1756 werd de herberg bij kasteel Groeneveld gevoegd en kreeg het ook de naam ervan. De herberg was tegelijk tolhuis en pleisterplaats voor de postkoetsen.</i></p>	
27	<p><i>Villa Rusthoek heette oorspronkelijk Zeezicht, een verwijzing naar het toen onbelemmerde uitzicht op de voormalige Zuiderzee. Om het gazon te vergroten werd de Zandvoortseweg verlegd. In 1849 kwam het oude buiten in bezit van baron Simeon Petrus van Heemstra. Hij liet er twee</i></p>	

	<p><i>vleugels aanbouwen en op het terrein kwam een koetshuis. Van Heemstra veranderde tevens de naam in Rusthoek. Het grondgebied van Rusthoek was in deze tijd het grootst: ook de villa's Benthuijs en Courbe Voie aan de overzijde van de Eemnesserweg stonden in die tijd op het terrein. In 1874 werd Zeerust verkocht aan prins Hendrik. In 1905 liet tabakshandelaar Willem Jiskoot het gebouw afbreken en verving het door het huidige gebouw.</i></p> <p><i>In de Tweede Wereldoorlog werd het huis van de destijdsde eigenaar Hendricus Johannes van Heuzen geconfisqueerd door de Duitsers. Hendricus mocht in de portierswoning aan het begin van de oprijlaan blijven wonen. Rusthoek werd onder meer een verblijf van de Duitse generaal Christiansen, die in 1944 het bevel voor de Razzia van Putten gaf. Na Dolle Dinsdag werd Rusthoek af en toe ook gebruikt door reichskommissar Seyss-Inquart.</i></p> <p><i>Na de oorlog werd in het gebouw een vormingscentrum gevestigd van de KVP en vervolgens een opleidingscentrum van Aegon.</i></p>	
23	<p><i>De naam Courbe Voie (Frans: kromme weg) is ontstaan door de bocht in de Eemnesserweg. De toren is aan de achterzijde. Dat is bijzonder, omdat de meeste torens van Baarnse villa's zijn gericht op de Zuiderzee. De villa werd in 1885 gebouwd voor eau-de-cologne-fabrikant Boldoot.</i></p>	
36	<p><i>Belangrijk voor de ontwikkeling van Baarn was de aanleg van de Oosterspoorlijn in 1874, die liep van Amsterdam door het Gooi, via Baarn en Amersfoort richting Zutphen. In 1875 werd een telegraafkantoor geopend in het spoorwegstation en in 1890 werd hierin een telefooncentrale ingericht. In het station uit 1874 is een koninklijke wachtkamer voor bewoners van de koninklijke familie op paleis Soestdijk.</i></p>	
46	<p><i>Het Rode dorp. De gevels van baksteen hebben elk een gevelsteen. Enkele van de kopse gevels zijn betimmerd. Ze zijn ontworpen door de architect A.M. van den Berg uit Hilversum en zijn vormgegeven in de stijl van de Amsterdamse School, wat onder meer te zien valt in de steile daken.</i></p>	
47	<p><i>Het Mesdagplein van Het Rode dorp is een ovaal plein aan de kop van de Veldheimstraat, rondom een grasveld. Er komen drie wegen op uit, de vierde toegangsweg is afgesloten. De twee blokken aan het Mesdagplein bestaan uit twee hoefijzervormige blokken die naar elkaar toe wijzen. De gevels van baksteen hebben elk een gevelsteen. De steile daken zijn opgetrokken in de stijl van de Amsterdamse School. Anders dan de panden van het Rode Dorp aan de Marisstraat, waren de huizen van het Mesdagplein bedoeld voor middenstanders.</i></p>	
49	<p><i>De Heilige Nicolaaskerk is een rooms-katholieke kerk vernoemd naar Nicolaas van Myra. In de Kerstnacht van 1580 werd de kerk te Baarn aan de katholieken ontnomen. Niet lang daarna werd de uitoefening van de katholieke eredienst verboden. Pas in 1703 kwam er weer een schuurkerk die aan de Zandvoortweg stond. De missen werden in het geheim gevierd in een huis in de wijk Santvoort door 'ambulante missionarissen'. In de loop van de 19e eeuw werd de schuurkerk te klein en werd een nieuwe kerk gebouwd. Die vroeg-neogotische kerk werd in 1861 in gebruik genomen. Deze was als vanouds gewijd aan de heilige Nicolaas. Omdat het aantal parochianen bleef groeien werd de huidige</i></p>	

	<p>kerk gebouwd, die in 1905 gewijd werd. De voorzijde heeft een achthoekige toren met spits aan de ene zijde. Aan de andere zijde staat een laag vierkant torenvormig bouwwerk. Deze toren is door geldgebrek niet afgebouwd. De kerk bezit een gepolychromeerd houten beeld van Maria van Baerne uit 1735. Bijzonder zijn ook een miskist en houten tabernakel die nog stammen uit de tijd van de schuilkerk.</p>	
51	<p>Het vroegere landgoed Schoonoord was vroeger zeer uitgebreid. Na de aanleg van de spoorlijn naar Amsterdam werd het landgoed verkaveld in kleinere stukken die vervolgens bebouwd werden.</p>	
54	<p>Rond 1802 werd de villa gebouwd voor de Amsterdamse koopman Reinhard Scherenberg. Deze eigenaar van de tapijtfabriek aan de</p>	
55	<p>Hoofdstraat had in Baarn ook de villa's Peking en Canton laten bouwen. In 1817 kwam Schoonoord in handen van de familie Faas Elias.</p> <p>De grote voormalige plantenkas of Wintertuin van het Cantonspark is gebouwd in 1914-1915 in opdracht van August Janssen. De huidige kas dateert grotendeels uit 1914-1915. In 1918 werd het park met de Wintertuin de botanische tuin voor de Rijksuniversiteit Utrecht. De wintertuin is gerestaureerd in 2011/2102.</p> <p>Het Cantonspark is tussen 1905 en 1915 aangelegd als particuliere overtuin van de in de Villa Canton woonachtige oud planter August Janssen. Een overtuin is een tuin die tegenover het huis ligt, in plaats van rondom een huis.</p> <p>In 1920 werd het park de botanische tuin van de Utrechtse Universiteit, ten behoeve van onderzoek en onderwijs in de Plantkunde. In 1987 werd het park overgedragen aan de gemeente Baarn.</p>	
57	<p>In 1910 liet August Janssen het oude zomerverblijf Canton wegens bouwvalligheid slopen. In het nieuwe Canton zelf is nog een aantal elementen van het oude Canton terug te vinden. Huize Canton bestaat uit zware bakstenen bouwvolumes, gedecoreerd met motieven uit de Rococo. Deze rijke neo-rococostijl komt in Baarn verder alleen voor bij de door Schill en Haverkamp ontworpen villa Rusthoek. Het nieuwe Canton was een van de eerste villa's in Baarn met elektriciteit. Vlakbij het pand was namelijk een kleine elektriciteitscentrale gevestigd. Tevens was het nieuwe Canton een van de eerste villa's met een centraal stofzuigersysteem.</p>	
59	<p>De Brink is een plein in het centrum van Baarn met aan het plein de Pauluskerk.</p> <p>Sinds de Middeleeuwen is de Brink het centrale punt van Baarn. Ooit stond het rechthuis op het plein. Van daaruit werd het dorp bestuurd en werd er recht gesproken. Het Schoutenhuis is het oudste huis wat op de Brink staat. Er zijn drie toonaangevende objecten op het plein: de muziektent, de Wilhelminabank (die herinnert aan het 25-jarig jubileumjaar van Koningin Wilhelmina in 1923) en het Bronzen Paard (1983) van beeldhouwer Pieter d'Hont. Het laatste beeld is het symbool voor de drinkbak waar de paarden in vroegere tijden uit dronken.</p>	
60	<p>De Pauluskerk was oorspronkelijk een katholieke kerk, de St. Nicolaaskerk, behorend tot de Paulusabdij in Utrecht. De toren dateert uit ca. 1300. Tijdens een verbouwing in 1888 werd de helft van een doopvont uit de Middeleeuwen gevonden. Tijdens</p>	

	<p>opgravingenwerkzaamheden werd het ontbrekende deel gevonden en de doopvont tot een geheel gerestaureerd. In de kerk bevindt zich de 'Koninklijke bank' die in opdracht van Koning-Stadhouder Willem III in 1674 werd geplaatst. Op de bank ligt de Statenbijbel die prins Hendrik (de Zeevaarder) kreeg aangeboden van het kerkbestuur ter gelegenheid van zijn vijftigste verjaardag. Prins Hendrik, zoon van kroonprins Willem II en Anna Paulowna, werd op 18 juli 1820 in de Pauluskerk gedoopt.</p>	
61	<p>De Wilhelminabank is een bakstenen herdenkingsbank bij het oude gemeentehuis op De Brink, ter gelegenheid van het zilveren regeringsjubileum van koningin Wilhelmina. De natuurstenen ornamenten tonen een wapen met een oranjeboom, twee kleine herten en de tekst 'Koningin Wilhelmina'. In de Tweede Wereldoorlog werd de bank verplaatst naar de Spoorweglaan. Na de oorlog werd de Spoorweglaan omgedoopt in Gerrit van der Veenlaan, naar verzetsheld Gerrit van der Veen.</p> <p>In 1977 werd de Wilhelminabank op initiatief van de Historische Kring Baerne weer teruggeplaatst naar haar huidige plek.</p>	
62	<p>Het Schoutenhuis is het oudste huis dat op de Brink staat. Het werd gebouwd in 1870 en werd in 1999 geheel in stijl gerenoveerd. Mogelijk zijn er nog fragmenten van het oude schoutenhuis te vinden in het huidige pand.</p> <p>Het oude schoutenhuis moet er al gestaan hebben in 1457. Toen werd Baarn werd bevestigd in het hebben van stadsrechten; een van die rechten was het rechtspreken. In 1674 kreeg Baarn zelf een eigen rechthuis op de plaats waar nu de Hema staat. Een van de schouten was mr. Smout, die in 1732 het huis verkocht aan zijn opvolger E.L. Pook van Baggen. In 1740 liet schout Chr.W. Plesman een nieuwe woning naast de kerk bouwen, omdat hij het oude huis te eenvoudig vond. De afgeschuinde hoek aan de rechterkant is waarschijnlijk gemaakt om een beter uitzicht te krijgen.</p> <p>In de 19e eeuw werd het Schoutenhuis aan de Brink gebruikt als raadhuis. In 1866 werd een nieuw raadhuis gebouwd aan de Hoofdstraat.</p>	
66	<p>Van sommige achttiende-eeuwse buitenverblijven in Baarn zijn alleen de parken overgebleven. Zo hoorde de Pekingtuin oorspronkelijk bij het in Chinese stijl gebouwde landhuis 'Peking' van de Amsterdamse koopman Scherenberg. Hij bezat ook het Chinese landhuis Canton. Beide huizen zijn later vervangen door gelijknamige villa's.</p>	
68	<p>Tegenover Paleis Soestdijk, aan het eind van de zogeheten 'Koningsweg' staat aan de Torenlaan de Naald van Waterloo. Deze is opgericht ter ere van Willem Frederik, prins van Oranje, later koning Willem II, die in 1815 als eerste de aanval van de Fransen afsloeg en zo de overwinning bij Waterloo behaalde. 'De Naald' staat aan de Torenlaan en is vanaf Paleis Soestdijk bereikbaar via de Praamgracht. Vanuit het dorp Baarn staat de Baarn na de scholen van de Waldheimmavo en het Baarnsch Lyceum aan de linkerkant van de weg.</p>	
69	<p>De Praamgracht is genoemd naar de pramen waarmee het turf werd vervoerd.</p> <p>Plannen om de vaarweg uit te bouwen tot een kanaal voor grotere schepen, de Eemvaart, bestonden vanaf de 17e eeuw maar zijn nooit verwezenlijkt.</p>	

70	<p><i>Aan het eind van de Gouden Eeuw stadhouder Willem III de 'Hofsteede aan Zoestdijk' aankocht en er een jachtslot voor in de plaats liet bouwen (1674-1678). Sindsdien heeft het slot, dat later werd uitgebouwd tot Paleis Soestdijk, gediend als woning voor leden van het Koninklijk Huis. In 1937 werd Paleis Soestdijk (onderbroken door de Tweede Wereldoorlog) de woning van H.K.H. Koningin Juliana en Z.K.H. prins Bernhard. Zij hebben hier tot hun overlijden in 2004 gewoond.</i></p>	
75	<p><i>De naam Pijnenborch wordt al genoemd in 1606. Het huis werd in 1647 ontworpen naar ontwerp van Philippus Vingboons in opdracht van mevrouw Sara de Wael, weduwe van Jacob Jacobsz Hinlopen, schepen van de stad Amsterdam. Bij het huis hoorde ook het recht op twee kerkbanken in de Nederlands-Hervormde Kerk van Lage Vuursche. Het huis werd nadien bewoond door onder anderen Andries de Wilde en de familie Insinger</i></p>	
80	<p><i>In Lage Vuursche staat kasteel Drakenstein, uit het midden van de zeventiende eeuw. Dit kasteel is het toekomstig woonhuis van Koningin Beatrix, na haar ambtsperiode. Verder is er het huis 'Klein Drakenstein', een laat achttiende-eeuws gebouw, en een kloosterkapel St. Elisabeth. Restaurant 'De Lage Vuursche' was ooit de dorpsherberg en tevens het rechthuis. Voor het restaurant ligt een kolossale zwerfkei.</i></p>	
81	<p><i>De Stulpkerk uit 1659 is gebouwd in de vorm van een kruis met korte dwarsarmen en een driezijdige sluiting in traditionele gotische vormen. In de kerk bevindt zich ook de zogenaamde Koninginnebank. Deze bank was in bezit van de Nederlandse koninklijke familie, totdat koningin Beatrix in 1981 naar Den Haag verhuisde. De koninginnen Emma en Wilhelmina hebben ook van deze bank gebruik gemaakt. Bij de bank hoort een eigen buitendeur, zodat koninklijk gezelschap niet door de hele kerk hoefde te lopen om de bank te bereiken.</i></p>	
82	<p><i>Terrein met 7 grafheuvels uit het Neolithicum en/of Bronstijd. Een aantal ligt binnen de hekken van kasteel Drakensteyn. Rondom Lage Vuursche werd in de negentiende eeuw de 'Drakenstein-urn' gevonden</i></p>	
85	<p><i>In het Baarnse Bos ligt de Grote Kom. Op dit centrale punt komen acht lange rechte zichtlanen uit. Een dergelijke zichtlaan werd aangelegd om de bewoners van een landgoed een wijds uitzicht te geven. Eén van de lanen kwam vroeger uit bij het verdwenen landhuis De Eult. Jan Bicker, burgemeester van Amsterdam, reder en koopman bouwde het huis De Eult in 1640, samen met Hooge Vuursche, een voorloper van het huidige Kasteel Hooge Vuursche. Toen op De Eult in 1758 de familie Deutz (nazaten van de familie De Graeff) in financiële moeilijkheden kwam en het huis te koop aanboden, kwam ook De Eult in het bezit van Oranje. Het huis was bestemd voor de tienjarige Willem V, die er zijn schelpen, stenen en mineralen zou onderbrengen. Het huis kwam steeds meer in de schaduw van Soestdijk te staan. In 1879 werd het uiteindelijk gesloopt.</i></p>	